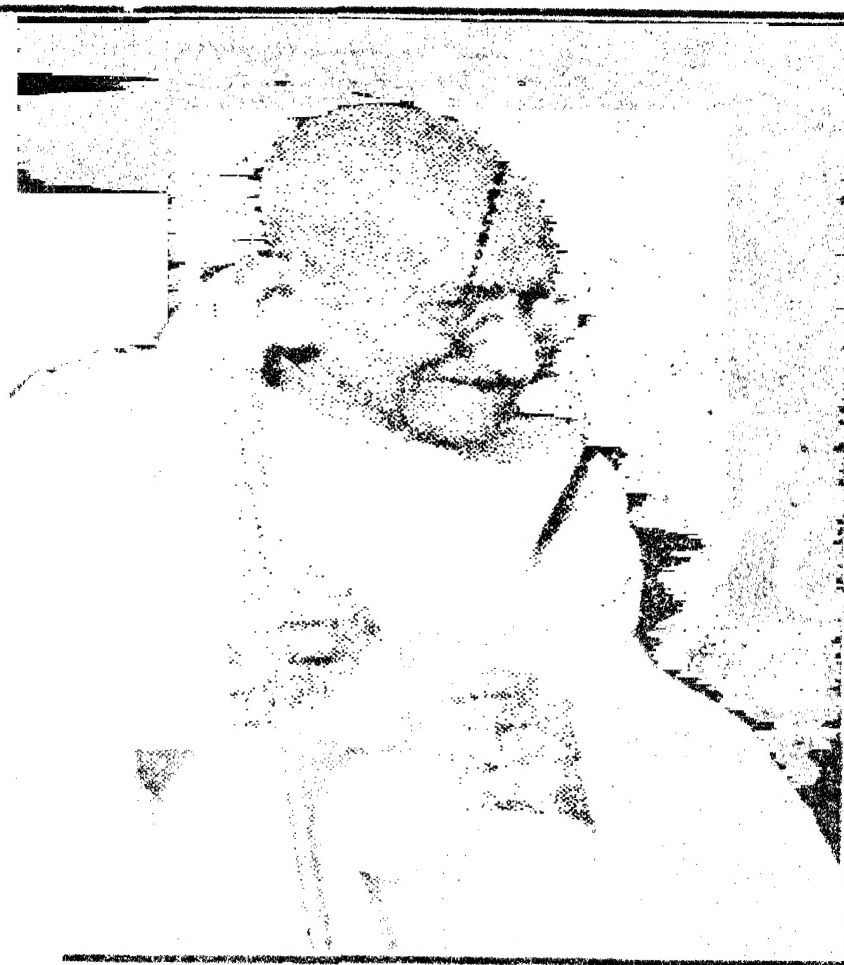

गांधी व्याजगीतो

॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥
सोमनाथ भावना

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૪૩૪૩

કિંમત ૦-૨-૬

ગ્રંથનામ ગાંધી બાબુભાઈ.

વર્ગિક ૪ : ૪-૧૪૧

સારંગપુર-અમદાવાદ.

સારંગપુર-અમદાવાદ.

ગાંધી બાળગીતો

: સંપાદક :
સોમાલાલ ભાવસાર

સાદી ભાવા સાદી વાતો
જીવન સાદામાં સાદું
અદ્ભુત તો પણ લોકો ઉપર
એનો છે ભારે બહુ !

૧૯૯૯
રેટિયાપારશ્વ
તા. ૨૬-૯-૪૩

પ્રકાશક
'સંદેશ' લિમિટેડ.
અમદાવાદ,

કિં.
અહીં આના

આવૃત્તિ પહેલી

૧૯૪૩

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૨૪૩૪૩

સુદ્રેક-પ્રકાશક

નંદલાલ ઝુનીલાલ ખોડીવાળા

સરસ્વતી પ્રીન્ટીંગ વર્ક્સ

સારંગપુર, અમદાવાદ.

બે બોલ

બાળકો પ્રત્યેનો બાપુજીનો પ્રેમ બહુતો છે. બાપુજી આજે કારાવાસમાં છે. ગાંધીસપ્તાહના આ પવિત્ર દિવસોમાં આ બાળગીતો બાળકો માટે મીઠાં સંભારણા રૂપ અને પ્રેરણાદાયી બનશે એમ માની શ્રી. સોમાભાઈ ભાવસારે સંપાદિત કરેલો આ સંગ્રહ ‘સંદેશ’ પ્રકાશનમંદિર તરફથી પ્રગટ કરીએ છીએ.

‘સંદેશ’ પ્રકાશનમંદિર તરફથી થનારાં પ્રકાશનોનો પ્રારંભ બાપુજીના આ બાળગીતોથી થાય છે, એને ‘સંદેશ’નું હું અહોભાગ્ય સમજું છું. અને બાળગીતોના લેખકોનો આભાર માનું છું.

‘સંદેશ’ પ્રકાશનમંદિર દ્વારા આવાં આવાં અનેક સુંદર, શિષ્ટ અને સસ્તાં બાળઉપયોગી સાહિત્યનાં પુસ્તકો પ્રગટ કરવાની મારી ઈચ્છા છે. પ્રભુઈચ્છા હશે તો ટૂંક વખતમાં જ આ દિશામાં સક્રિય પ્રવૃત્તિ કરવાનો મારો ઇરાદો છે.

રેડિયાભારશ

તા. ૨૬-૬-૪૩

નંદલાલ બોડીવાળા

નિવેદન

પૂ. ગાંધીજીનો પરિચય બાળકોને કઈ રીતે આપી શકાય ? એ વિષે વિચાર કરતાં અમને—મજૂર બાલગૃહ અને બાલગૃહ-શાળાનાં શિક્ષક લાર્ડજેનોને લાગ્યું કે પૂ. ગાંધીજીના જીવન-માંથી બાળકોને રપશી^૧ શકે તેવા પ્રસંગોની તેમને વાર્તા કહેવી, તેમના લખાણોમાંથી વિવિધ સૂત્રો ને સુવિચારો સંગ્રહીને તેથી તેમને પરિચિત કરવા; અને પૂ. ગાંધીજીને લગતાં ગીતો તેમની ખાસે ધરીને, તેમની ખાસે ગાવાં—ગવરાવવાં.

એ રીતે આ ગીતનો સંગ્રહ થયો છે. આ સંગ્રહ તૈયાર કરવામાં મહાસલાનાં ગીતો, ગ્રામ લજનમંડળી અને મિત્રોના હસ્તલિખિત ગીત-સંગ્રહનો ઉપયોગ કર્યો છે. વળી કેટલાક કવિમિત્રોને આ સંગ્રહ માટે ગીત મોકલવાની વિનંતિ કરતાં બાળકોના માનીતા કવિ શ્રી. લલિતજી, શ્રી. ત્રિભુવન વ્યાસ અને શ્રી. અમૃતલાલ પારેખે તેમની તાજી કૃતિઓ મોકલાવી આભારી કર્યા છે. આ સૌને માટે હું તેમનો ઋણી છું. જે હસ્તલિખિત કાવ્યસંગ્રહોમાંથી જે ત્રણ કવિતાઓ લીધી છે તેમનાં કર્તાનાં નામ મળી શક્યાં નથી, તો આ સંગ્રહ પ્રગટ થયે જો જણાવવામાં આવશે તો ખીજી આવૃત્તિ વખતે તેનો ઉલ્લેખ થશે. વળી આ સંગ્રહમાં ઉમેરવા લાયક ખીજાં કોઈ ગીતો પણ જો કોઈ મોકલાવશે તો ખીજી આવૃત્તિ વખતે તેનો ઉમેરો કરતાં આનંદ થશે.

અંતમાં થોડાંએક બાળકોને માટે કરવામાં આવેલ આ સંગ્રહ વધુ બાળકોના હાથમાં જાય છે. અને તેય લગભગ પડતર કિંમતે તેનો ખરો યશ શ્રી. નંદલાલભાઈને ઘટે છે. જે લેખકમિત્રોએ તેમની કૃતિઓ આ સંગ્રહમાં લેવાની રજા આપી છે તેમનો ફરીથી આભાર માનું છું.

મજૂર આલયુહ
તા. ૨૬-૯-૪૩
બાદરવા ૧૬ ૧૨

સોમાભાઈ ભાવસાર

અ નુ ક મ શ્લોકા

ક્રમ	ગીત	લેખકનું નામ	પાન
૧	ગાંધીના બંદા	શ્રી. સોમાભાઈ ભાવસાર	૯
૨	તારુખડાર	શ્રી. ચીમનલાલ પ્રા. ભટ્ટ	૧૧
૩	મને પગલે	શ્રી. લલિતજી	૧૩
૪	અમારા ગાંધીજી દે	શ્રી. સોમાભાઈ ભાવસાર	૧૪
૫	એ કાળ ?	શ્રી. બાકુળદાસ રાયચુરા	૧૫
૬	ગાંધીજીનો ગરબો	શ્રી. ત્રિભુવન વ્યાસ	૧૭
૭	મને વહાલું	શ્રી. તનમુખ ભટ્ટ	૨૧
૮	રેંઢિયાનું ગીત	શ્રી. નાનાલાલ પટેલ	૨૨
૯	લગોટિયા બાપુ	શ્રી. અમૃતલાલ પારેખ	૨૩
૧૦	અમે ઠરતા નથી	સ્વ. ફૂલચંદ્ર શાહ	૨૫
૧૧	એવા ગાંધી	શ્રી. ગિરીશ	૨૫
૧૨	બાપુ ગાંધીજી	શ્રી. ચીમનલાલ પ્રા. ભટ્ટ	૨૭
૧૩	લેગીવરની જયંતિ	શ્રી. અજ્ઞાત	૩૦
૧૪	વહાલું વહાલું	શ્રી. સોમાભાઈ ભાવસાર	૩૧
૧૫	ફડો ગાંધીડો	શ્રી. અજ્ઞાત	૩૧
૧૬	જળરો અલખ	,, ,,	૩૫
૧૭	ગરવા ગાંધીજી	,, ,,	૩૭
૧૮	ફૂંજિયાં ! ફૂંજિયાં !	શ્રી. ઉકાભાઈ ચૌધરી	૩૯
૧૯	જયજય બોલો હિંદુસ્તાન સ્વ. ચંદુલાલ ન. દેસાઈ		૪૦

ગાંધી આજગીતો

ગાંધી આળગીતો

૧

ગાંધીના બંદા

ગાંધીના બંદા

અમે તો ગાંધીના બંદા.

પરોઠ પ્રમટે નવી ઉપાની

નવલી એની લાલી,

કોઠા ને આળસ અંખેરો

ખીચો ચેતનખાલી;

ઉઠે આણુઆણુએ પડછંદા,
અમે તો ગાંધીના બંદા.

હવે પછીની દુનિયા એવી
જેમાં હશે ન ભેદ,
કુરાન, ગીતા, અને બાઈબલ
એજ અમારા વેદ;
ગજવશું વિજયગીત ઘંટા,
અમે તો ગાંધીના બંદા.

પ્રજા પ્રજાનો અમે રચીશું
એવો જખખર સંઘ,
વજજર જેવા વળગી એને
દેશું અમર રંગ;
ઐક્યના દ્રરકરશે ઝંડા,
અમે તો ગાંધીના બંદા.

સોમાભાઈ ભાવસાર

૨

તારણહાર

(વૃંદાગીત)

અમારો ગાંધી, અમારો બાપુ
મોહન અમારો હૈયાનો હાર;
માનવ મુઠ્ઠી હાડકાંનો પણ
આતમનો ગરવો ગિરનાર.
દેહધારી એ તોય વિદેહી
ભારતભૂમિનો ભવ્ય કુમાર;
દીનતથો દીનબંધુ એ સાચો
પ્રેમ તથો વળી પારાવાર.

સહગાન

કોટિ રે કોટિ માનવ આજે
એક અવાજે 'તારણહાર'
જીવજો બાપુ, જીવજો ગાંધી
એ નવજીવન રેલવનાર.

આજ અમારાં હાં દિલડાં નાચે
મુખડાં હાસે અપરંપાર;
જોર કરી અમ આતમ આજે
ભારતબાપુનો જયજયકાર.
આલમની એક ચીસ ઊઠે છે
માનવભાગ્યતણે દરબાર;
તારજો તારજો તારજો ત્રાતા
હિંદનો-પૃથ્વીનો તારણહાર.

સહગાન

કોટિ રે કોટિ માનવ આજે
એક અવાજે તારણહાર
જીવજો બાપુ, જીવજો ગાંધી
એ નવજીવન રેલવનાર.

શ્રીમનલાલ પ્રા. ભટ્ટ

એને પગલે

હિન્દે એક જ હિન્દી-બાળ;
 ગાંધીજી એના રખવાળ !
 બાળકડાં કરતાં કિલ્લોલ;
 ઉછાળતાં અભયે રસછોળ !
 બાળક પ્રભુને બ્હાણાં પ્રાણ;
 કોણ ન લે એવાંની લ્હાણ !
 રૂમઝુમતાં હસતાં હેતાળ;
 જોતાં ભુલાય જગ જ'નળ !
 પ્રભુના બાળક, માનવલોક;
 કુદરત કરતી લાડ અથોક !
 એકમેક આધારે રહાય;
 ગાંધીજી એવાં અમી પાય !
 મોહનજીનાં તપ ને પુણ્ય;
 દુનિયા મટશે દુઃખી કર્ણ !
 એને પગલે, સર્વ સ્વરાજ;
 ગાંધીજી તે ગરીબનવાજ !

લલિતજી

૪

અમારા ગાંધીજી રે

ગાંધીજી, ગાંધીજી, અમારા ગાંધીજીરે

દેશને માટે લીધી ફકીરી,

એણે ઘરખાર દીધાં ત્યાગી—અમારાં
સૂકું શરીર સાવ જાણે સળેકડું,

એને દેશની લગની લાગી—અમારાં
ના કોઈ ઉંચા ના કોઈ નીચા,

એણે ભેદની કિવાલો એ ભાંગી—અમારાં
ભારતને ગામડે ગામડે ધૂમી,

એણે આઝાદી દેશની માગી—અમારાં
જુગ જુગ હો જીવજો એ ગાંધી અમારા,
જેણે ભારતની ભીંડરે ભાંગી—અમારાં

સોમાભાઈ ભાવસાર

૫

એ કોણ ?

એ કોણ છે જે જાગ્યે
જેણે સહુને જગાડ્યાં,

એ કોણ છે જે છૂટે
જેણે સહુને છોડાવ્યાં.

જે તરી શકે તે તારે,
જે જીવી શકે તે જીવાડે;

એ કોણ છે જે એવો
જેણે સહુને જીવાડ્યાં.

જે હસી શકે તે હસાવે,
જે નમી શકે તે નમાવે,

એ કાણ છે જે એવો
જેણે સહુને નમાડ્યાં.

જે સાધી શકે તે સધાવે,
જે જીતી શકે તે જીતાડે;

એ કાણ છે જે એવો
જેણે સહુને જીવાડ્યાં.

એ કાણ છે જે એવો
જેણે સહુને જાગાડ્યાં.

ગોકુળદાસ રાયચુરા

૬

ગાંધીજીનો ગરબો
(હીંચમાં)

બાપુ ઘણું ઘણું જીવો, ગાંધીજી
બાપુ ઘણું ઘણું જીવો.

અમારા દેશનો દીવો, ગાંધીજી
બાપુ ઘણું ઘણું જીવો.

૧

અંધારાં ટાળીને અજવાળાં કીધાં
અંધોને લોચન દીધાં—ગાંધીજીં

૨

મૂંગી જીભડીઓને વાચાઓ આપી
હેયાની હીણપ કાપી—ગાંધીજીં

૩

અજ્ઞાન કેરી ઉતરાવી આંધી
જ્ઞાનની પરબો બાંધી—ગાંધીજી૦

૪

દુર્બળ દેહે તપ બહુ કીધાં
પુણ્યે પ્રભને દીધાં—ગાંધીજી૦

૫

હૈયે હાઠેથી ઝેર ઉતરાવ્યાં
પ્રેમના ખ્યાલા પાયા—ગાંધીજી૦

૬

મોટા મોટાઓની હાજરી લીધી
દેશની દીક્ષા દીધી—ગાંધીજી૦

૭

સાચાં મોતી એણે મૂલવી લીધાં
ખોટાંને તારવી દીધાં—ગાંધીજી૦

૮

સત્તા ને સાદ્યબી યયાં અધીરાં
દંભના પડદા ચીર્યા—ગાંધીજી૦

૯

સત્ય અહિંસામાં જીંદગી દીધી
જેલની બાંધા કીધી—ગાંધીજી૦

૧૦

મોતને કાયમ મૂઠીમાં રાખી
બીકને બાળી નાખી—ગાંધીજી૦

૧૧

સામાવાળાને સન્માન દીધાં
હથિયાર ખૂઠાં કીધાં—ગાંધીજી૦

૧૨

તેજશશી સૂરજનાં શીળાં નેતાતાં
આંખડિયે ઉભરાતાં—ગાંધીજી૦

૧૩

દેશી પરદેશી કૈં ધાર્યા અણુધાર્યા,
હસવું એ દેખીને હાર્યા—ગાંધીજી૦

૧૪

હૈયું હિમાળો ને પેટ મહાસાગર
રાજકાજમાં કિમિયાગર—ગાંધીજી૦

૧૫

જંગે ઘાઝીલે પાછો પગ ના ધરે
શત્રુને ઘાવ ના મારે—ગાંધીજી૦

૧૬

ઊંચા નીચાના લેદ ઉથલાવ્યા
નીચાને ઊંચા લાવ્યા—ગાંધીજી૦

૧૭

ખાદી ને ચરખાનાં થાણાઓ થાપી
રંકેને રાખડી આપી—ગાંધીજી૦

૧૮

કીધી અજાયબ દુનિયા આખી
લારે કૈં ભૂરકી નાખી—ગાંધીજી૦

૧૯

મોટા મોટા કૈંક મણિધર ધાયા
એની મોરલીએ આવ્યા—ગાંધીજી૦

૨૦

એના અવિચળ આત્મવિશ્વાસે
ભારતની લાવટ જાશે—ગાંધીજી૦
ત્રિભુવન વ્યાપ

૭

મને વહાલું

મને વહાલું બાપુ કેરું નામ છે રે,
એને હૃદયે રઘુપતિ રામ છે રે--મને૦

પહેરી પોતડી ને ચાખડીએ ચાલતા રે,
વહાલો આવો બધાને બનાવતા રે--મને૦

ઢંડ મેલાઘેલાને લેતા સોડમાં રે,
એનો આતમ રમે રણછોડમાં રે--મને૦

વહાલે બાબી ડાશીની લીધી સાર છે રે,
અન્નદાતા રુડા રંટિયાના તાર છે રે--મને૦

હુઃબ પોતે વેઠે ને બીજા હારતા રે,
વહાલો માંડે પ્રહલાદ કેરી વારતા રે--મને૦

તનસુખ ભટ્ટ

૮

રેંટિયાનું ગીત

રેંટિયાની શોભા સારી
ગાંધીજીના રેંટિયાની શોભા સારી.

એની ઉપર જઈ હું વારી,
ગાંધીજીના રેંટિયાની શોભા સારી.

નાજીકડી ત્રાક ને પંખા રૂપાળા,
સૂતરની માળા સારી--ગાંધીજીનાં

હળવે હળવે હું તો હેતે ચલાવું,
જાણે ગાળે રેલગાડી--ગાંધીજીનાં

મહાત્મા ગાંધીજીના ચરણોને પૂજવા,
જઈ હું વહેલો વહેલો--ગાંધીજીનાં

નાનાલાલ પટેલ

૯

લંગોટિયા બાપુ

ધન્ય ધન્ય રે બાપુ લંગોટિયા !

ધન્ય ધન્ય રે બાપુ લંગોટિયા !

તારી દૈવી છટા પર વારું !

હો ધન્ય ધન્ય રે બાપુ લંગોટિયા !

તારી નાનો શી ઝુપડીમાં રામજી રમે,

તારે આંગણે આલમના અમીરો ભમે;

તારું નામ ભારતમાં ખ્યાલું !

હો ધન્ય ધન્ય રે બાપુ લંગોટિયા !

તારા હૈયામાં હેતના હિલોળા ચઢે,

તારી આંખે અખંડ અમી દીવડા બળે:

તારા આતમનું તેજ કંઈ ન્યાલું !

હો ધન્ય ધન્ય રે બાપુ લંગોટિયા !

તેં તો હુંટાતા દેશની લાજ રાખી,
તેં તો તાર્યા અનંત પીડિતો ને પાપી:

પીટયું સત્ય-સ્વરાજનું નગારું!
હો ધન્ય ધન્ય રે બાપુ લંગોટિયા !

તારા હરિયાળા બાગનાં ફૂલડાં અમે,
થશું ભારતમૈયાની જ્યમાળા અમે:
તારા ચરણોમાં શિર છે અમારું !
હો ધન્ય ધન્ય રે બાપુ લંગોટિયા !

અમૃતલાલ પારેખ

અમે ડરતા નથી

અમે ડરતા નથી હવે કોઈથી રે
સદા ભજીએ ભલા ભગવાન—અમે૦

બીક રાખે મનુષ્યો ખાયલા રે
અમે બહાદુર ને બબવાન—અમે૦

બીક રાખે હરામી આળસુ રે
હાથ પગમાં અમારું તાન—અમે૦

છેતરાશું અમે નહિ કોઈથી રે
રૂડી વિદ્યાથી આવશે જ્ઞાન—અમે૦

બાપુ ગાંધીના બોલ અમે પાળશું રે
નથી રહેવું હવે હેવાન—અમે૦

સ્વ. કુલચંદ શાહ

એવા ગાંધી

એવા ગાંધી ગૂજરાતે ઉતર્યા રે,

એતું સૂકું શરીર જાણે લાકડી રે;

માંહે જોરાવર છે જીવ—એવા ગાંધી૦

એણે ઘેર ઘેર રેંટિયા મોકલ્યા રે,

લેવા સૂતરને તાંતણે સ્વરાજ—એવા ગાંધી૦

એણે સાદાઈ શીખવી દેશને રે,

આ દારુ કરાવ્યાં દૂર—એવા ગાંધી૦

લોક વાટ જીવે છે પ્રભુ આવશે રે,

નવ જાણે આવ્યો આવનાર—એવા ગાંધી૦

એને! ધન્ય જનમ, ધન્ય જીવનું રે,

માતાએ જીપાડ્યો ધન્ય ભાર—એવા ગાંધી૦

એને! મોંઘો આદેશ લોક ઝીલતા રે,

બાલી ભારતનો જય જયકાર—એવા ગાંધી૦

ગિરીશ

૧૨

બાપુ ગાંધીજી

ભારતમાતની મુક્તિકાળે,
ધણું જીવે મહાવીર-બાપુ ગાંધીજી.

સો ભાદરવા, સો સો બારશ,
જીવજી જીવનવીર-બાપુ ગાંધીજી.

ડાશીમાના રેંટિયાને,
ભારતવાસી ભૂલી ગયાં,

ઘરઘરનાં અજવાળાં ફુડાં,
સાથે સાથે શમી ગયાં;

અદ્ભુત એ ડાસાને યગદે
પામે અસ્ત તિમિર-બાપુ ગાંધીજી.

પરનું પહેયું, પરનું ઓઢયું,
 પરનાં ચક્ષુમા પહેયાંછ,
 પરનું યોડ્યા, પરનું ચાડ્યા,
 પર રંગે રંગાયાછ;
 પર-દેશીમાં હૂબી જયાં હાં
 તોરે મોહનવીર-બાપુ ગાંધીછ.

જાતે કરવું, જાતે રણવું
 જાત વિના સૌ જૂઠુંછ,
 જાતે જૂઝવું, આગે વધવું,
 જાત વડે ઉદ્ધરવુંછ;
 સ્વદેશી આ છે, સ્વરાજ આ છે,
 શ્રીખવે સત્ય ગંભીર-બાપુ ગાંધીછ.

એક બીજનાં, પ્રજા પ્રજનાં,
 અંતરને ઓળખવાંછ,
 વેર વિસારો, ઝેર વિસારો,
 પ્રેમ સુધા રસ પાવાછ;
 ભવ્ય સાધના, મંમળ શિદ્ધિ
 શ્રીખવે માનવવીર-બાપુ ગાંધીછ.

સત્યજ હા જીવનની જ્યોતિ,

સત્ય જગત આધારજી,

સત્ય ન છૂપે, સત્ય ન હારે,

નવજીવન દેનારજી;

મંત્ર સુણાવે, મનુજ હિમાલય,

સત્ય અહિંસા વીર-બાપુ ગાંધીજી.

ચીમનલાલ પ્રા. ભટ્ટ

જોગીવરની જયંતી

આજ છે, આજ છે, આજ છે રે,
જોગીવરની જયંતી આજ છે.

રાજ છે, રાજ છે, રાજ છે રે,
એનું હિંદીને હૈયે રાજ છે.

ભારતજનનો પ્રાણ પ્રતિધ્વની,
હૈયે હિંદી સમાજ છે રે—જોગીવરની૦

રામે રામે રામ રમે, એને મુખડે
ઈશ્વરનો અવાજ છે રે—જોગીવરની૦

સત્યગનો એ શુદ્ધ પ્રતિનિધી,
તેત્રીસ કોટિનો તાજ છે રે—જોગીવરની૦

હુબ્ત હુશાસન દરબાર, એને
હાથે પાંચાલીની લાજ છે રે—જોગીવરની૦

અમ્મા

૧૪

વહાલું વહાલું

અમને વહાલું વહાલું લાગે
ગાંધી બાપુ કેરું નામ.
ગાંધી બાપુ કેરું નામ,
એથી હિંચે આવે હામ.

-અમને બહાલું

અમને રુડું રુડું લાગે
એના રંટિયાનું નામ,
એના રંટિયાનું નામ
એમાં દેશનું છે કામ.

-અમને વહાલું

એને મન તો સર્વે સરખાં
રાબ રંક લોક તમામ.

રાબ રંક લોક તમામ,
સૌમાં વસિયો એકજ રામ.

—અમને વહાલું

એણે ઘર ઘર ભટકી
જગવ્યાં શહેરે શહેર ગામેગામ.
શહેરે શહેર ગામેગામ,
થાણાં નાખ્યાં ઠામે ઠામ.

—અમને વહાલું

એની સાદી ભાષા સીધી વાતો
એક જ એ છે કામ.
એક જ એ છે કામ,
ખાદી પહેરો લોક તમામ.

—અમને વહાલું

સોમાભાઈ ભાવસાર

૧૫

રુડો ગાંધીડો

ગાંધી તોરા રાજમાં,
 ધોળી ટોપીના ઘેર.

—રુડો ગાંધીડો૦

કપાસ પીલી, રૂને પીંછ,
 પૂણી બનાવશું આજે છ;
પૂણી કાંતી, સૂતર વણીને,
 ખાદી ચોઢીશું આજે છ;
ગાંધી તોરા રાજમાં
 ઝેડ્ડત કરે છે લહેર.

—રુડો ગાંધીડો૦

વિદેશી કાપડ બૂખે મારે,
 વાપરવું એ શોભે નહિ;
 બૂખે મરીને, ગુલામ બનીને,
 જંજીરે ઝકડાવું નહિ;
 ગાંધી તોરા રાજમાં
 ગરીબ કરે છે દહેર.

—રૂડો ગાંધીડો

મરદો જેવા મરદો થઇને,
 ગુલામી તમને શોભે નહિ;
 શૂર બનો, આઝાદ બનો સૌ,
 કદી કોઇથી ડરવું નહિ.

અજ્ઞાત

૧૬

જખરો અલખ

જખરો અલખ જગાવીઓ,
ગાંધીજીએ દેશને જગાવીઓ.
હો બેન ગાંધીજીએ દેશને જગાવીઓ.

૧

હાંરે કર્મયોગી પૂરો એ કહાવીઓ
હાંરે દેશસેવામાં દેહને દીપાવીઓ
હાંરે એવો અવતારી પુરુષ એક આવીઓ-હો બેન૦

૨

હાંરે એના મુખડે પવિત્ર લાવ મીઠડો
હાંરે સતવાદી હરિશ્ચંદ્ર દીઠડો
હાંરે જેનો પ્રેમ છે શ્રી કૃષ્ણના સરીખડો-હો બેન૦

૩

હાંરે જેની વાણી પ્રહ્લા જેવી લાખવી
હાંરે એક ટેક શ્રી રામ જેવી રાખવી
હાંરે હયા ગૌતમબુદ્ધ જેવી દાખવી—હો બેન૦

૪

હાંરે જેણે જીવંતી સદાય સાદી ગાળી
હાંરે જેણે ભીષ્મ પ્રતિજ્ઞાઓ પાળી
હાંરે ધન્ય દ્રુવની અચળતા ધારી—હો બેન૦

૫

હાંરે એના કેવો પવિતર આતમા
હાંરે એની સાથે સદાય પરમાતમા,
હાંરે ઘણું જીવો એ ગાંધી મહાતમા—હો બેન

અજ્ઞાત

૧૭

ગરવા ગાંધીજી

દીર્ઘાયુષ કરો લગવાન,
ગરવા ગાંધીજી ગુણવાન૦

૧

જેણે સઘળી છોડી માયા
ભારત કાજે સૂકવી કાયા
જેના ગવાય વિશ્વે ગાન
ગરવા ગાંધીજી ગુણવાન૦

૨

સત્ય અહિંસાના વ્રતધારી
જેનું જીવન પાવનકારી
જેને હરદમ હરિનું ધ્યાન
ગરવા ગાંધીજી ગુણવાન૦

૩

હીન હુઃખે જેનું દિલ દાઝે

જેલ સહે આઝાદી કાજે

સુખ સંકટો સર્વ સમાન

ગરવા ગાંધીજી ગુણવાન૦

૪

જે છે મનમાં તેજ વચનમાં

વચને તેજ છે વરતનમાં

ભારતના એ યોગી મહાન

ગરવા ગાંધીજી ગુણવાન૦

૫

પ્રાર્થીએ પ્રભુ પ્રેમે પળપળ

દીપકજ્યોત જલો ઝળઝળકુળ

રક્ષો! રક્ષો! હે ભગવાન

ગરવા ગાંધીજી ગુણવાન૦

અજ્ઞાત

(૨)

હૂંબિયાં ! હૂંબિયાં !

હૂંબિયાં ! હૂંબિયાં ! હૂંબિયાં ! આપણે
 હુઃખને હરિયે હૂંબિયાં રે;
 હૂંબતાં ભેઠને હુરિજનોએ
 ઉપરથી તો હાંબિયાં રે-હૂંબિયાં૦

હૂંબિયાં હૂંબિયાં ફેટલુંક હૂંબિયાં
 જરાક ચોટલિયાં બિભિયાં રે.
 હરિ કૃપાથી તળિયે ન પૂંબિયાં
 એટલેકથી તો થોલિયાં રે-હૂંબિયાં૦

હૂંબતાં ભેઠને ગાંધીજી આવિયા
 રેંટિયાનાવડી લાવિયા રે;
 રેંટિયા નાવડીમાં અમને ખેસાડિયાં
 હુઃખ હરિયેથી તારિયાં રે-હૂંબિયાં૦
 ઉકાભાઈ ચૌધરી

જય જય બોલો હિંદુસ્તાન

હર હર હર મહાદેવ પુકારો
અલ્લાહો અકબર રહેમાન;
હિંદુ-મુસ્લિમ એક થઈને
જય જય બોલો હિંદુસ્તાન.

આ ભૂમિ આપણી, દેશ આપણો
એ પર સર્વ કરો કુરબાન;
ત્રીશ કોટિ ભારતના તનુએ
જય જય બોલો હિંદુસ્તાન.

એક કુટુંબી લાઈ આપણે
ભારતમાતાનાં સંતાન;
હિંદુ પારસી મુસલમાન સૌ
જય જય બોલો હિંદુસ્તાન;

મંદિર ને મસ્જિદ બંને છે
ઈશ્વર કેરાં ઊંચાં ધામ;
લાઈ લાઈમાં ભેદ ન હોયે
જય જય બોલો હિંદુસ્તાન.

પુનઃ આપણી ભારતમાતા
જગમાં પામે ઊંચું સ્થાન;
વિશ્વ સકળની ધર્મમાત એ
જય જય બોલો હિંદુસ્તાન.

સ્વ. ચંદુલાલ ન. દેસાઈ

‘સંદેશ’નું અનોખું પ્રકાશન
આપણા ઘરઘરની વાતો

જીવન સંખી

ગુજરાતના જાણીતા સાક્ષર શ્રી. કુંજરસી સંપટે એ લખ્યું છે. માનીતા નવલકથાકાર શ્રી. રમણુકાલ દેસાઈએ એનો આમુખ લખ્યો છે અને ચિત્રકાર શ્રી. કનુ દેસાઈનાં ઉડીને આંખે વળગે એવાં સંજ્યાખંધ ચિત્રાંશો એ મઢાયું છે. ધનતરંગ પ્રગટ થશે. ૩૫૦ થી ૪૦૦ પાનાં. વિજયાદશમી પહેલાં માત્ર ૩-૮-૦. એ પછી એ કિંમત મળશે નહિ. લખો:

સંદેશ પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ.

જેમ જેમ હું વિચારું છું તેમ તેમ
 રશિયાને હું ગરીબોના તારણદાર તરીકે
 જોઉં છું. એની ખુબી એવી છે કે કેવળ
 સ્ત્રીઓ અને બાર વર્ષની અંદરનાં બાળકો
 -બાળાઓ પોતાનો ઘરો વખત રોજ ખાલી
 ઉઘોગને આપે તે હિંદુસ્તાનને
 જેમજે તેમજ કાયદે દર એમાં મળી રહે.
 અમદાવાદમાં જ નાતામાયા ઉપર આ પ્રયોગ
 રીતસર કરાય તે મોટા વચનનું પ્રત્યક્ષ
 પ્રમાણ મળી રહે એવી મને ખાતરી છે.

સેવાશામ,

૮ : ૬ : ૪૧

}

મો. ક. ગાંધી

